Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ.
Manuscripte nu se retrimitŭ.

Birourile de anunciurĭ:
Brașovŭ, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.

Inserate mai primescŭ în Viena R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Denneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Prețulŭ insercțiunilorŭ: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LVI.

„Gazeta“ ese în fiă-care ḑi

Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe anŭ.

Pentru România și străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la dd. colectorĭ.

Abonamentulŭ pentru Brasovŭ:
a administrațiune, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl.; pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ și insercțiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 80. Brașovŭ, Luni-Marțĭ, 13 (25) Aprilie 1893.

Lupta Românilorŭ bucovinenĭ în contra germanisării.

Brașovŭ, 12 Aprilie v.

Ne-amŭ obicĭnuitŭ a crede, că în partea de dincolo a monarchiei, în Austria, diferitele popóre nu mai suntŭ espuse pericululuĭ de a-șĭ perde limba și naționalitatea lorŭ.

Adevĕrulŭ este, că în Austria guvernulŭ se conduce în genere de principiĭ și de vederĭ mai echitabile, mai conciliante față cu diferitele naționalitățĭ, dér n'o face de dragulŭ acestora și pentru că ar dori desvoltarea și înaintarea lorŭ națională, ci din considerațiunĭ de prudență și de oportunitate politică. De altă parte se póte constata și despre regimulŭ austriacŭ, întâiu, că are tendința de a restrînge cerculŭ de libertate și de autonomiă alŭ diferitelorŭ națiunĭ negermane, alŭ doilea, că pe Germanĭ, décă nu altfelŭ, îĭ părtinesce prin protegearea limbei germane ca limbă a ocârmuirei centrale și că prin urmare pe câtŭ numai se póte sprijinesce tendințele de germanisare.

Nicăirĭ nu se póte constata acésta mai multŭ ca în mica Bucovină. Politica de germanisare a creatŭ aicĭ o stare de lucrurĭ, care și astăḑĭ încă face sĕ ne îngrozimŭ de urmările ei.

Românii din Bucovina, puținĭ la numĕrŭ și fórte slăbițĭ în urma unui regimŭ absolutistŭ austriacŭ de unŭ seculŭ, până în ḑiua de astăḑĭ n'au pututŭ sĕ'șĭ vină în fire cum se cade, ca sĕ pótă lua o posițiă energică de apĕrare față cu germanismulŭ cutropitorŭ.

Dovadă suntŭ strigătele de durere ale frațilorŭ noștri Bucovinenĭ din causa nesfĕrșitelorŭ uneltirĭ de germanisare.

„Gazeta Bucovinei“, în numĕrulŭ ei mai nou, dela 8 (20) Aprilie a. c., se plânge în contra școlelorŭ nemțescĭ, carĭ dau Românilorŭ o educațiune nemțéscă și-ĭ face incapabilĭ de a servi interesele națiunei lorŭ.

După ce arată influențele stricăcióse ale educațiunei în școlele nemțescĭ: suprimarea desvoltării intelectuale a poporului dela țéră, lățirea indiferentismului în clasele mai culte ale Românilorŭ bucovinenĭ în privința națională, cu deosebire prin faptulŭ, că împiedecă învĕțarea limbei române materne, numita fóiă accentuéză suprema necesitate ca Românii Bucovinenĭ sĕ lupte în unire și cu energiă, ca școlele nemțescĭ poporale din satele române sĕ fiă înlocuite cu școle românescĭ, sĕ lupte pentru ca sĕ dobêndéscă, în numĕrŭ îndestulitorŭ, școle poporale și medii cu limba de propunere română în tóte părțile locuite de românĭ ale ducatului.

Iți face o impresiune straniă, când cetescĭ, că astăḑĭ, 12 anĭ dela venirea la cârmă a guvernului Taaffe, Românii din Bucovina se gândescŭ cum sĕ scape de scolile nemțescĭ, ce li-s'au impusŭ la sate și orașe și că se plângŭ, că n'au până în ḑiua de adḑĭ nicĭ măcarŭ o școlă mediă completă cu limba de propunere română.

Are dreptate „Gazeta Bucovinei“, când esclamă, că situațiunea acésta e mai rea, chiar decât situațiunea nóstră, a Românilorŭ din Transilvania și Ungaria.

Și décă Românii bucovinenĭ au rĕmasŭ așa de multŭ îndĕrĕtŭ, pe têrĕmulŭ învĕțĕmêntului naționalŭ, causa este fără îndoiélă în mare parte tocmai indiferentismul acela, ce lŭ produce educațiunea în școlĭ strĕine și care paraliséză puterea națională a poporului.

Cu bucuriă vedemŭ, că astăḑĭ din tóte părțile Bucovinei se ridică Românĭ de inimă, ca sĕ combată acelŭ indiferentismŭ și sĕ înaugureze o viață și luptă nouă națională, cerêndŭ și stăruindŭ ca cestiunea școlei române sĕ fiă resolvată conformŭ trebuințelorŭ, dorințelorŭ și aspirațiunilorŭ poporului român bucovinénŭ.

Pe ḑiua de adḑĭ este conchiămată adunarea generală a societății politice „Concordia“ în Cernăuțĭ, care se va ocupa și cu grava cestiune a școlelorŭ naționale.

Dorimŭ din sufletŭ sĕ se împlinéscă ce aștéptă „Gazeta Bucovinei“ și sĕ se ia în memorata adunare hotărîrile de lipsă pentru a pune în lucrare realisarea celorŭ mai drepte și mai urgente postulate ale Românilorŭ bucovinenĭ, fiindŭ îndemnațĭ representanții românĭ ai țĕrii a lua cu tótă energia inițiativa pentru salvarea causei școlelorŭ naționale române în Bucovina.

Frații noștri bucovinenĭ sĕ'șĭ facă datoria cu zelŭ și abnegațiune și potŭ fi siguri, că nisuințele lorŭ nobile pentru emanciparea de sub jugulŭ școlei și a educațiunei nemțescĭ vorŭ fi sprijinite cu cea mai mare căldură și de simpatiă de toțĭ Românii bine-simțitorĭ.

Eată partea cea mai esențială a espunerilorŭ „*Gazetei Bucovinei*“ (nr. 27 dela 20 Aprilie) cu privire la instrucțiunea națională:

Acei Românĭ, carĭ prin *educațiunea nemțéscă* s'au înstrĕinatŭ într'atâta, încâtŭ nu mai suntŭ în stare sĕ *simțéscă singurĭ* trebuința școlilorŭ naționale, vorŭ trebui *măcarŭ sĕ o înțelégă*, décă vorŭ observa iritațiunea, care a cuprinsŭ atâtea milióne de locuitorĭ, iritațiune, care dóră nu póte fi fără causă, séu numai o închipuire, ci trebue sĕ fiă resultatulŭ unei necesitățĭ elementare.

Câtŭ de mare era d. e. iritațiunea Italienilorŭ din Tirolia meridională, produsă prin unele școlĭ nemțescĭ de acolo, ne arată o orațiune a deputatului Salvadori, care școlile nemțescĭ le numesce: spânḑurătorile, pe carĭ se spânḑură spiritele copiilorŭ italienĭ. Noi concedemŭ, că comparatarea nu este póte estetică, dér ea este fórte nimerită si se esplică prin simțĕmintele profunde față cu așa unŭ pericolŭ naționalŭ. Deputatulŭ croatŭ *Bianchini* numesce *unica școlă nemțéscă*, care esistă la Zara, unŭ institutŭ, unde se împărțesce gratis cyankalium.

Și nu trebue uitatŭ, că acolo se află numai fórte *puține școle poporale nemțescĭ*, pe lângă unŭ *numĕrŭ însemnatŭ de școlĭ italiene, respective croate*, așa că copiiĭ nu suntŭ *silițĭ* sĕ le frecuenteze și îșĭ *potŭ alege* școlile proprii.

Ce sĕ ḑicemŭ însĕ noi, unde atâtea sate române séu orașe situate între sate române, **nu posedŭ alte școlĭ, decâtŭ numai nețescĭ;** noi, carĭ suntemŭ *unica dintre cele 10 națiunĭ ale monarchiei, care încă nu posede nicĭ unu pedogogiu și nicĭ o școlă mediă completă*, și carĭ ne aflămŭ într'o *situațiune mai rea, decâtŭ chiar Românii din Ungaria.*

La noi copiiĭ românĭ în multe casurĭ trebue numai decâtŭ sĕ învețe altă limbă, ceea ce stă în contraḑicere cu legile fundamentale.

Satisfăcêndu-se cererei deputațilorŭ Rutenĭ din Galiția, se înființéză acum unŭ *gimnasiu superiorŭ rutênŭ în Colomea*, așa că chiar Rutenii din Bucovina, fiindŭ acestŭ orașŭ fórte apropiatŭ de frontiera țerii nóstre, vorŭ puté sĕ dobêndéscă o instrucțiune în limba proprie și vorŭ puté ajunge mai lesne la cultură națională; noi însĕ amŭ rĕmasŭ de totŭ înapoi, și décă și în viitorŭ nu vomŭ fi în stare a dobêndi altă cultură, decâtŭ una, care ne înstrĕinéză de nemulŭ nostru, atuncĭ vomŭ trebui sĕ fimŭ întrecuțĭ cu timpulŭ chiar și de către Rutenĭ.

Prin urmare credemŭ, că ar fi unŭ lucru urgentŭ, de a ne îngriji de resolvirea acestei cestiunĭ și de a lucra în contra pericolului, care esistă acum.

Ar fi numai decâtŭ necesarŭ de a precisa cererile nóstre în propunerĭ positive; așa d. e. cineva dintre representanții noștri sĕ-șĭ dea silința și sĕ se compue o *listă a satelorŭ românescĭ, carĭ nu posedŭ nicĭ o școlă, și a celorŭ carĭ nu posedŭ alta, decâtŭ o școlă nemțéscă, și* sĕ **céră școlĭ românescĭ pentru aceste sate;** apoi ar fi de cerutŭ celŭ puținŭ o **școlă mediă română completă**, eventualŭ póte celŭ puținŭ complectarea claselorŭ paralele din Suceava, adecă a celorŭ su-

---

FOILETONULU „GAZ TRANS.“

Esposiția dela Chicago.

Din raportulŭ d-lui Goerge Ioanŭ Lahovari *cătră adunarea generală a societății geografice române din 13/25 Martie 1893.*

Esposiția dela Chicago se va deschide la 1 Maiu viitorŭ 1893 și vĕ cerŭ voiă a vĕ da o repede idee despre ce va fi acéstă exposițiă unică până acum în felulŭ sĕu.

Sciţĭ cu toții, că Chicago este unŭ orașŭ cu totulŭ nou: la 1825 nu erau aci decâtŭ nisce bălțĭ, în carĭ Pieile-Roșii vênau lupĭ și rațe sĕlbatice; la 1840 era deja unŭ orășelŭ cu 4000 de suflete, la 1860 populația crescuse la 100,000 locuitorĭ; la 1871 unŭ incendiu distruse aprópe totŭ orașulŭ, peste 8000 de case, din cenușa cărora ca fenicele miticŭ se ridică unŭ orașŭ modernŭ, care numĕră astăḑĭ peste $1^1/_2$ milionŭ de locuitorĭ.

Orașulŭ este cu totulŭ *americanŭ*, case cu 15, 20 și chiar 25 de caturĭ, ulițĭ largĭ și drepte și o mișcare și o îmbulzélă mai mare ca la Parisŭ și Londra.

Cu tóte că casele suntŭ construite în ferŭ și în piétră, incendiile suntŭ încă fórte dese, în mijlociŭ 3 focurĭ pe ḑi, dér serviciulŭ pompierilorŭ este așa de bine organisatŭ, încâtŭ pierderile suntŭ fórte minime; este de observatŭ însĕ, că numai serviciulŭ pompierilorŭ costă pe orașŭ peste 5 milióne pe anŭ.

Serviciulŭ poștalŭ, care distribue anualŭ peste 300 milióne de scrisorĭ și pachete, este o adevĕrată minune de celeritate și esactitate. Palatulŭ poștelorŭ a costatŭ 20 de milióne.

Institutele de cultură și de binefacerĭ suntŭ nenumĕrate în Chicago. Nu de multŭ, d. Rockefeller, regele petrolului, a dotatŭ Universitatea din Chicago cu unŭ capitalŭ de 13 milióne de francĭ; pricepețĭ lesne, că cu asemenea mijlóce Americanii potŭ lesne învinge multe dificultățĭ.

Dér activitatea cea mare a orașului se manifestă mai vîrtosŭ pe tĕrîmulŭ comercialŭ. Acéstă activitate se concentréză cu deosebire asupra grânelorŭ, vitelorŭ și lemnelorŭ. Cantitatea de grâu aglomerată actualmente în imensele magazii din Chicago este înspăimântatătóre. Vitele cornute și rîmătorii suntŭ o altă ramură însemnată a comerciului. Cu o iuțélă, ce nu'șĭ póte cineva închipui, vitele (ḑece mii de capete pe ḑi) se transformă în carne conservată, în builon Liebig, în șuncă și în chilometri de cârnațĭ.

Dér observŭ, că m'am întinsŭ prea multŭ asupra orașului și n'am vorbitŭ nimicŭ despre viitórea Exposițiă.

O călĕtoriă la Chicago nu este nicĭ obositóre, nicĭ costisitóre. Unŭ transatlanticŭ elegantŭ și comfortabilŭ te duce din Havre la New-York în 6—7 ḑile. Tipurile cele mai nouĕ suntŭ de oțelŭ, cu o putere de 20,000 de cai, consumândŭ 300 de tone de cărbunĭ pe ḑi și cu unŭ personalŭ de 100 de focarĭ la mașinĭ.

Dela New York la Chicago călĕtoria se face într'unŭ trenŭ espresŭ de 100 de metri lungime, oferindŭ tóte condițiunile unui otelŭ. Sălĭ de mâncare admirabile, bibliotecă, fumătorŭ, jurnalele cele mai recente, la fiă-care stațiă, depeșile de bursă afișate; în trenŭ: cutiă de scrisorĭ, birou de scrisŭ, unŭ coafeur la disposițiă etc. Séra este totŭ trenulŭ iluminatŭ electricŭ, paturĭ largĭ și comóde; diminéța găsescĭ unŭ cabinetŭ de toaletă spațiosŭ cu apă caldă și rece, cu o sală de baiă, și astfelŭ ajungĭ la Chicago odihnitŭ, ca cum ai fi eșitŭ dintr'unŭ otelŭ comfortabilŭ.

In tómna trecută s'a celebratŭ cu mare pompă dedicarea esposițiunii din Chicago, séu cum o numescŭ Americanii *Exposițiunea Columbiană.* La acéstă sĕrbătóre se invitase președintele St. U., guvernatorii tuturorŭ Statelorŭ și o mulțime de strĕinĭ europenĭ de distincțiune între carĭ era și d. Krantz, comisarŭ generalŭ alŭ republicei francese.

Aceste sĕrbătorĭ preliminare au constatŭ în o *paradă* monstră, la care au